

nesrečnih narodnostnih bojev. Tovariši, tovarišice! Sledimo tem zvezdam vodnicam! Delajmo vsi! Delajmo trezno, premišljeno! Nič prijazna znamenja se nam ne kažejo na obzorju. Toda ne bodimo malodušni. Zunaj cvete maj. Majnikova doba naj napoči tudi nam, da bomo mogli vzkliti v ljubljencem Gregorčičem: Pepelni dan ni dan več tvoj, tvoj je — vstajenja dan!

Se nekaj o oliki.

V zadnji številki smo priobčili nekaj sirovih izbruhov klerikalnega „Domoljuba“, danes pa objavljamo dišeče rožice iz klerikalne „Straže“, ki jih siplje na Štajersko napredno učiteljstvo: korumpirana masa egoističnega liberalnega učiteljstva, umazani liberalci, liberalna banda, samopašno in samogoltno učiteljstvo, brezvestni izkoriščevalci, mlečezobi liberalni pobje, kilavi frakarji, liberalna tolpa, ki se ponuja kakor propala ženska, nemškemu frajzinu...

To je menda dovolj v eni sami številki!

Mi bomo v revanšo prav v kratkem vprašali nekega ljubljanskega „krščansko-mislečega“, komu in zakaj se je on ponujal, sam bo pa potem povedal, kakšne posledice je imelo to ponujanje!

No, da! Tako pišejo klerikalni duhovniki, profesorji in ekslemenatarji. Tako izpričujejo sami — svojo oliko!

Ali je treba še kaj pardona? Zob za zob!

Klerikalci proti učiteljstvu.

Iz štajerskih neučiteljskih krogov.

Fej vam, podle, podkupljive duše! Niste vredne, da sije solnce božje na take iškarjote!

„Slov. Gosp.“ z dne 19. maja.

Na nekaj smo Slovenci na Sp. Štajerskem lahko upravičeno ponosni: na svoje ljudsko šolstvo. Da to šolstvo v narodnostnem in morda tudi tuintam strokovnem oziru ne stoji na višku vseh potreb in modernih zahtev, tega nismo krivi mi kot narod, temveč je temu kriva nad nami vladajoča nemška večina v deželi. — Ljudstvo samo kot tako, naše vrle občine, naši slovenski davkoplačevalci so pa za šolstvo žrtvovali jako veliko; nastale so po naši lepi domovini šolske palače, ki ustrezajo v vsakem oziru higieničnim zahtevam in omogočajo izdaten pouk. Koder so še nedostatki, se jih bo nedvomno popravilo še v nekaterih letih. Gotovo pa je eno, da ve slovensko ljudstvo z gotovimi izjemami ceniti veliko vrednost šolske izobrazbe — in da ve ceniti tudi delo in trud učiteljstva. Bilo bi v tem oziru še lahko marsikaj bolje kot je; posebno zadnji čas so začeli baš oni, ki bi brez truda svojih učiteljev-vzgojiteljev nikoli ne postali to, kar so, namreč duhovniki, hujskati iz strankarskopoliških ozirov proti učiteljstvu ter ga ovirati pri njegovem delu, kjer je to le mogoče. To sovraštvo sitega in izborna plačanega duhovništva sega tako daleč, da je pričelo hujskati nerazsodno kmetiško ljudstvo zoper učiteljstvo, a to zaradi učiteljskih plač.

To vprašanje je služilo že parkrat duhovnikom za agitačno sredstvo proti naprednjakom, torej proti Narodni stranki, v katere taboru stoji danes malone docela vse spodnještajersko slovensko učiteljstvo. Gotovo iz stvarnih razlogov in iz prepričanja — zakaj kazati se danes pri nas za naprednjaka, nastopati za resnico in pravico, ni lahko in prinaša marsikomu hude ure. Naša stranka stoji na stališču, da veljajo enake pravice za vse stanovce: za učitelje kakor za kmete, za gospodo kakor za delavce. Vsako delo je vredno svojega plačila. V vsaki ustanovni vladani deželi ali državi naj izkušajo in morajo izkušati vsi stanovci, da se jim bo delil kruh po zaslužnju in pravici. Mi smo veseli, ako si delavstvo izvojuje kak priboljšek za svojo plačo in svoje življenje, podpiramo vedno vrli naš kmetiški stan pri njegovih bojih za izboljšanje — in smo to svojo podporo tudi že izkazali s poštenim delom. Nismo pa za to nikoli zahtevali kake nagrade, nismo baročili okrog kmetov z žaklji, nismo goljufali starih žensk in pri testamentih nismo prodajali svoje politične moči, ki so nam jo dali političsko neizolani kmetje, za denar vladi in Nemcem, kakor to delajo klerikalci. Vemo pa tudi ceniti zahteve uradništva in učiteljstva in bi ga vedeli ter morali ceniti, ako bi tudi baš učiteljstvo ne stalo v našem taboru. Zakaj nevhvaležnost za

duševni kruh izobrazbe je prav tako grda in obsoje vredna kakor nevhvaležnost za telesno dobroto.

Učiteljstvo ima nedvomno pravico kakor vsi drugi stanovci, da skrbi za izboljšanje svojega položaja, ki je v istini žalosten. Ako zahteva več, kakor se bo dalo v sedanjih razmerah doseči, kdo bi mu to zameril? Vsak svetnik ima prste k sebi obrnjene, kamoli li ne slabo plačan, z obilo rodovino obdarjen slovenski učitelj? Zahteva po izboljšanju je med učitelji splošna, in zato velja vsemu učiteljstvu psovka, ki jo je napisalo duhovniško glasilo „Slov. Gosp.“ na naslov učiteljstva: „Fej vam, podle, podkupljive duše!“ Nismo še nikoli čitali v kakem dostojnem listu take neizrekljivo grde, duhovništvo v resnici poniževalne psovke na naslov kakega stanu, ki samo zahteva to, kar mu gre. Saj sta stavila dež. odbornik Robič in predsednik kmečke zveze Roškar že ponovno predloge v štaj. deželnem zboru za izboljšanje učiteljskih plač. In v kljub tem gre človek — splošen sum leti na dr. Verstovška — pa napiše v zadnji številki „Slov. Gosp.“ pamflet, kakor ga ni kmalu zagledal beli dan.

Zakaj pravzaprav gre klerikalcem? Zavozili so s svojo obstrukcijo v deželnem zboru popolnoma. Iz same želje po nemškem ovsu in iz same dobičkaželjnosti so že šli natihome pod kaudinski jarem — ne da bi to komurkoli povedali; izdali in osmešili so slovenski narod za večne čase v Gradcu. Ljudstvo bo plačalo vojne stroške obstrukcije — o tej točki bomo še govorili, mariborska gospoda! — in bo imelo le škodo in zasmeh. Klerikalci rabijo sedaj na zunaj izgovor: hajd po učiteljstvu! Mi smo iz stvarnih in narodnih razlogov ostro kritizirali klerikalno umikanje v Gradcu, ne da bi niti najmanj vprašali učiteljstvo kot stan za svet; mi smo z učiteljstvom kot delom našega naroda in naše stranke vred obsodili klerikalno taktiko pri obstrukciji. Ako so res klerikalci tako slabi, da lahko vsaka nasprotna kritika omaja njihovo stališče, ustavi vsako njihovo delo? Učiteljstvo nima niti enega stanovskega slovenskega zastopnika v deželnem zboru, naprednjaki samo enega: glejte, in vendar je po klerikalnem besedičenju nevarnost, da bo dala dežela kar tri milijone za učiteljstvo! Saj imajo vendar soodločevati v prvi vrsti klerikalni poslanci, saj imajo oni o tem govoriti! Čemu torej psujejo? Ako so tako mogočni, dežela itak ne bo ničesar dala; ako pa nič ne premorejo — kakor je resničen položaj, ker o izboljšanju učiteljskih plač bo prejalislej odločala nemška večina, tista večina, ki so ji klerikalci že prodali slovenski narod na milost in nemilost — potem pa je bolje molčati. Vsak pameten človek pa končno sploh ve, da je pri sedanjem finančnem stanju dežele vobče nemogoče dati učiteljstvu tri milijone.

Da pridemo h koncu! Upamo, da si bo zapomnilo učiteljstvo to klerikalno podlost in da bo na njo na primeren način odgovorilo. Naša javnost pa je doživela nov dokaz brezprimerne političke podlosti — kakršne so zmožni res samo tako propadli ljudje, kakor so oni, ki so se vdinjali duhovništvu za denar in čast z dušo in telesom.

O svobodi.

Uskokom v album.

Vsakdo je suženj, ki misli, da je gospod drugih. Čeprav ni v resnici suženj, ima pa prav gotovo dušo sužnja. Nesramno bo klečel pred prvim močnejšim, ki ga bo podjarmil. — Samo oni je svoboden, ki hoče vse okolo sebe osvoboditi.

I. G. Fichte.

Ni samo pobožna želja človeštva, temveč neobhodna zahteva človeških pravic in človeškega poklica, da živi tako lahko, svobodno, zapovedujoče čez prirodo, popolnoma človeško na zemlji, kolikor le pripušča priroda. Človek naj dela; a ne kakor tovarna žival, ki se zgrudi v spanje pod svojim bremenom ter se po najpotrebnejšem počitku izčrpanih moči zopet spravi pokoncu, da iznova nosi isto breme. Brez strahu, vesel in zadovoljen naj dela in čas naj ima, da lahko povzdigne svojega duha in svoje oko k nebu, ki je prav njemu določeno.

I. G. Fichte.

Naša svoboda je torej v tem, da vladamo zakone, zato da bi bil boj vreden za čvarstvo in ohranitev zakonov, da bi se vsi lahko udeleževali javnega življenja ter s tem spoznali in pripoznali zakon, ker le tako se ohrani živ-

ljenje in svežost duha, s tem se bodri k plemeniti pogumnosti in k vsakemu težavnemu in nesmrtnemu delu. Le nekaj velikega in skupnega, kar zadeva vse, lahko zbudi ljudi k izražanju in mišljenju. Zakaj izraziti se in misliti je eno, kdor zabranjuje govoriti, ta zabranjuje tudi misliti, ta zabranjuje izražanje. Izražati se pravi umno in premišljeno govoriti. Ustnice so brusni kamen duha, čez ustnice mora misel pogostokrat semintja, da dobi blesk, barvo in obliko. Misel, ki jo zaklepamo v notranjost, ker se bojimo paznikov in zasledovalcev, je solnce in blisk za temnimi oblaki. Jezik se mora razvezati, da zamore misel ogrevati in blesteti; misel, vedno prikrišana, okamenjena in zamre polagoma. Zaznava se dan, in človek govori! To je tako gotovo ena beseda in en pomen, da postane ves lepi božji svet pust, mrtev, neumen in nem, ako bi oba ne smela več prodreti. Zakaj govor je duševno solnce na zemlji, časih mora biti tudi duševni blisk!

E. M. Arndt.

Rosegger za pobratimstvo narodov.

Oni Rosegger, ki je izdal na nemški narod poziv, da nabere dvamilijonski bojni fond, naj bi bil za pobratimstvo narodov? In vendar je temu tako! Rosegger je namreč poslal na občni zbor nemškega Schulvereina pismo, v katerem pravi med drugim:

„Nečemo graditi na jezikovnih mejah bojnih trdnjav. Šola je tabor miru. Prava — pravim z namenom prava — izobrazba srca in značaja vodi k oni pravosti, ki nas uči, da je jezik in zemlja prednikov neprodatna last vsakega naroda, na katero ne sme nobeden sosedni narod predrzno položiti svoje roke. — Ne drugim v nasprotstvo, temveč sebi v varstvo. To je bila misel, ki sem z njo začel svoje delo in s tem blagoslovom bi jo želel tudi dokončati. — Ako ustanavljajo tudi sosedni narodi v tem smislu svoje šole, potem bodo prihodnji rodovi s spoznanjem in dobrohotnostjo opusčali narodna nasprotstva in našli sredstva, da bodo mogli tudi v jezikovno mešanih krajih mirno živeti eden poleg drugega in se medsebojno podpirati.“

To so gotovo zlate besede, vredne in dostojne pesnika, kakršen je Peter Rosegger. Le žal, da je on s tako plemenitim nazori prilično osamljen med svojimi rojaki in da mož še ni prišel do spoznanja, da je mislija, ki jo vrši Schulverein, ravno nasprotna nazorom, ki jih je razvil on v gori omenjenem pismu, in da bo tudi njegov fond služil v namen, da bo nemški narod „predrzo segal s svojo roko na podedovan jezik in zemljo sosednjih narodov.“

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za okraj Kranj zboruje dne 2. junija t. l. popoldne ob dveh v Smartnem pri Kranju s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo tajnika in bjagajničarice.
2. Volitev pregledovalcev računov.
3. Umetnost v ljudski šoli, poroča prof. M. Pirnat.
4. Volitev društvenega odbora ter delegatov k „Zavezinemu“ zborovanju.
5. Določitev kandidata kot učit. zastopnika v okr. šol. svetu.
6. Predlogi in nasveti.

K obilni udeležbi vabi

o d b o r.

Učiteljsko društvo za logaški okraj je imelo svoj letošnji občni zbor dne 19. t. m. v Idriji. Tistega učiteljstva, ki se je neopravičeno odtegnilo zborovanju, ne bomo na tem mestu posebe obsojali, kakor bi bilo potrebno; saj se obsoja njegova nekoligialnost že dovolj sama na sebi!

Vest, da se vrši letošnje zborovanje v Idriji, je navdala z veseljem vse udeležence, ker si iz večine še niso ogledali znamenitega mesta.

Nebo je pripravilo lep, jasen dan, in tako sta veselo drčala vozova preko pestrih poljan in preko svobodnih loz k svojemu smotru. Marsikdo si je predstavljaj, da bomo od Godoviča kar zdrknili v idrijski „kotel“. Toda kako presenečenje! Zala, vzkipela v novem zelenju, oživljena s šepetom Zalice in od kukavičjih glasov, je odvila slehrno oko. Tako se je zdela človeku, kot bi ga nenadno omamila fata morgana čarobne alpske pokrajine. Nihče ni vedel, kdaj smo vstopili v zadnji ovinek, da se je prikazalo izza njega ljubko mesto.

Ob 1/2 11. uri popoldne se je vršilo zborovanje v občinski dvorani. Udeležba je bila (vključno izostalim omahljivcem in malo brižnejšem) jako častna, zakaj dvorana je bila napolnjena. Našteli smo 54 navzočih. Vesel in važen je pojav, ki ga je konstatiral tov. Punčuh, odvarjajoč zborovanje, da se v tako veliki meri še nikoli udeležilo učiteljstvo društvenega zborovanja nego leto s. Po kratkem predsednikovem nagovoru je pozdravil idrijski župan navzoče učiteljstvo, in nato je podal predsednik besedo profesorju dr. Ilesiču, ki je počastil društvo s prijaznim odzivom na njega porabilo in prošnjo. Govornik je, dasi zaradi boleznih z onemoglim glasom, vendar s svojo staro, globoko vnešo, polno ljubezni do učiteljstva in do naroda, v jasnih, jedratih besedah obdelal krasen pedagoški tema: „Gibanje kot element duševnega življenja s posebnim ozirom na pouk“ na tako preprost način, da so se njegove misli, ako si jih pazno poslušal, kar nekam samoumevno razpletale pred tabo. Za svojo veliko prijaznost odziva, za eleganco svojih besed in njihovega pomena je žel govornik prezasluženo, navdušeno aplavdiranje.

Zatem je v kratkih potezah povedal tov. Bezeljak nekaj o protialkoholnem gibanju med šolsko mladino, kar je tudi s stastičnimi podatki umeteljeval. — Sledilo je poročilo tajnika in blagajnika ter volitev novega odbora, kjer se je na predlog tov. Gangla obdržal izveštine stari odbor, da se mu je tako izkazalo zupanje in priznanje za sedanje uspešno delovanje. Navovo sta prišla v odbor tov. M. Kavčičeva iz Idrije in tov. Schuller z Rakeka.

Ker je logaški okraj eden najbolj raztegnjenih šolskih okrajev na Kranjskem, zato so stavljene društvenim zborovanjem vedno velike težkoče bodisi v finančnem ali v udeležnem oziru. Na predlog tov. Schulerja se je sklenilo v to svrhu, da se odslej razdeli društvo v dva učiteljska krožka, in sicer v logaško-idrijski in loško-cerkniški. Zaedno so se odpravili skupni vozovi, ki jih je plačevalo društvo iz prebitka. (Pisec teh vrst sodi, da sta označena predloga pač v prilog društveni blagajni, toda več v škodo društvu samemu — dokaže ali ovrže pa naj to sodbo čas!) — Predsednik je zaključil zborovanje z zahvalo vrlomu predavatelju prof. dr. Ilesiču za njegov prijazen odziv, slavnemu profesorskemu zboru c. kr. mestne realke z ravnateljem dr. Beukom na čelu za njegovo častno udeležbo, gospodu županu za naklonenost, s katero je prepustil v zborovanje občinsko dvorano, in napsled tov. Ganglu za njegovo veliko požrtvovalnost v prilog kranjskega učiteljstva sploh, posebe pa še logaškega.

Učiteljstvo si je po zborovanju ogledalo grad in moderno realčno poslopje.

Potem je bil banket pri Lapajnetu, ki zasluži zaradi izredno nizke cene in točne, povsem ustrojačije potrebe vse priznanje in vso zahvalo vrliam, neutrudnim gospodičnam Olgi in Leni Lapanjetovi ter njuni teti! Izgovorjena je bila marsikatera krepka, odkritosrčna beseda, ki je dvigala veselo razpoloženje. Po banketu se je razvila med ubranim petjem domača, živahna zabava, ki jo je moral pretrgati pičlo odmerjeni čas za ogledavanje rudnika, katera zanimivost je bila marsikomu glavna vaba za romanje v Idrijo. Podpisau je bil reverz in s tem dano dovoljenje za ogled, in učiteljstvo se je že z napetim zanimanjem zbralo pri vrodu v rov. Kar treščil vest, da se po vspenjači — ni dovoljeno spuštiti v rov, kar je pomenilo prav toliko, kakor da ni dovoljeno ogledati si rudnika. Ampak nesramen in pregrijsen je ta atentat, da bi si kdo mazal prste ob njem. — Zapomnili si bomo dobro, da je to povzročil oskrbnik Krópač. Ko je bilo o Binkoštih v Idriji 40 laških turistov, so smeli v jamo po vspenjači, ker jim je to dovolil laško-nemški oskrbnik Penco, slovenski učitelji in slovenske učiteljice pa tega niso smeli, ker jim je to zabranil Čeh Krópač. To je tudi košček — enakopravnosti!

Izgubili bi bili vso dobro voljo, da nas niso znali dobrodušni idrijski tovariši in tovarišice potešiti. Tako smo prekrmljali kratak čas v njihovi veseli družbi in težko smo jim stisnili roko v slovo, kakor bi se ločili od sester in bratov. Z nami pa je poromal topel spomin in najboljši vtisk, ki ga je napravilo na nas idrijsko učiteljstvo, ki smo si ga do sedaj slikali v mrtvih, mlačnih barvah, zdaj pa smo se prepričali, da smo se s svojo sodbo korenito varali o njem ter mu delali tako veliko krivico. Spoznavaj in ne predsojaj!

—az—

Postojnsko učiteljsko društvo ima svoj redni letni občni zbor na Razdrtem dne 9. junija (četrtak) popoldne ob pol 3. uri z običajnim vzporedom in predavanjem cesarskega svetnika g. I. Franketa, profesorja v Ljubljani, o temi: „Varstvo historičnih umetniških in prirodnih spomenikov“. Na veselo, polnoštevilno snidenje vabi

o d b o r.

Pedagoško društvo v Krškem zboruje v nedeljo, dne 5. junija, ob 11. uri popoldne v Sent Jernejju (ljudska šola).

Dnevni red:

1. Nadučitelj Dragotin Trost: Vzgojimo zavedne Slovence!

2. Strokovni učitelj Dragotin Humek: Merstvo v vsakdanjem življenju s posebnim ozirom na ponavljalne šole. Popoldne izlet k Pleterškemu samostanu.

Do snidenja!

Pedagoško društvo v Krškem prosi vse one člane, ki še niso poslali članarine, naj jo skoraj vpošljejo, da prispevamo C. M. družbi obljubljeni kamen. Imejmo v naših žabljastih časih vsaj trohico narodne zavednosti!

Štajersko.

Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer izleti v četrtek, dne 2. junija 1910, v Radince, kjer zboruje po sledečem vzporedju:

- I. Zapisnik.
- II. Dopisi.
- III. Podajanje profesorja gosp. Lavtarja.
- IV. Slučajnosti.

Odbor je odločil za to zborovanje Radince, ker

1. pride g. prof. Lavtar, ki ima do Radince najugodnejšo zvezo in
2. ker se v Radinceh snidejo referenti za revizijo učnih načrtov obeh okrajev.

Zborovanje se začne točno ob 10. uri dopoldne v prostorih g. Rosenbergerja.

Odbor se nada, da se udeležijo zaradi predavanja g. profesorja Lavtarja vse učiteljske obeh okrajev, torej tudi nečlani. Mohorjeva pesmarica I. zvez. se naj prinese seboj! Pele se bodo pesmi 48., 52. in 64. Na snidenja! Odbor.

Učiteljsko društvo za Svetolenarski okraj zboruje dne 9. junija t. l. ob 11. uri dopoldne pri Sv. Lenartu v Sl. g. s sledečim vzporedom:

1. Dopisi.
2. Zapisnik.
3. Predavanje tovariša Mat. Pergerja o obnih vrednostih učit. društev.
4. Poročilo tov. Škerjanca, zastopnika v okr. šol. svetu.
5. Razgovori o konferenčnih vprašanjih.
6. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi vljudo

Jos. Mavrič,
t. č. predsednik.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo zboruje dne 5. junija v Gornjem gradu ob 10. uri dopoldne.

Vzpored:

- I. Pozdrav.
- II. Nalezljive otroške bolezni. Predava okrožni zdravnik dr. Maks Konečnik.
- III. Društvene stvari.
 - a) Zapisnik zadnjega zborovanja.
 - b) Dopisi.
 - c) Slučajnosti.

IV. Poročilo delegatov o „Zvezinem“ zborovanju v Celju.

V. Poročilo zastopnika učiteljskega v okr. šol. svetu.

Zaradi kosila se naj naznani pravočasno tajniku Jos. Korbenu.

Posebna vabila se ne bodo razpošiljala!

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje 9. junija t. l. ob 11. uri predpoldne v Št. Vidu pri Groblnem po sledečem vzporedju:

- I. Dopisi.
- II. Škriptne slike, podava tovariš Černež.
- III. Konferenčna vprašanja:
 - a) Revizija učnih načrtov, poroča tov. Flere.
 - b) Telesna vzgoja šolske mladine z ozirom na telovadbo, mladinske igre in kopanje, poroča tov. Stritar.

IV. Slučajnosti.

Po zborovanju koj seja stalnega konferenčnega odbora in odseka za šolske vrte tudi za rogaški okraj.

Zaradi obeda naj se blagovolijo tovarišice in tovariši oglasiti vsaj en dan prej pri tovarišu Stritarju v Št. Vidu—Groblno.

K mnogobrojni udeležbi vabi Tomo Kurbus, t. č. predsednik.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo izleti v četrtek, dne 2. junija t. l. v Dravinjsko dolino, in sicer v Poljčane.

Dnevni red:

Ob 10. uri zborovanje z običajnim vzporedom ter podajanje tovariša Lj. Černeja iz Griž: „Izlet v Savinjske planine s pomočjo skriptkone“.

Po zborovanju obed in prijateljski sestanek v gostilni ob Boču. Za obed se je pravočasno oglasiti pri tov. nadučitelju Svetlinu v Poljčanah.

Tovarišice in tovariši, ta dan vsi v Poljčane ter v duhu na Savinjske planine!

Joško Kokl,
t. č. predsednik.

Ormoško učiteljsko društvo je zborovalo 1. maja na ormoški okoliški šoli ob jako povoljni udeležbi. Kot gosta sta bila navzoči gospodični: tovarišica Svobodova iz Dornave in otroška vrtnarica Podkrajškova iz Ormoža.

Društveni predsednik tov. Rajšp je pozdravil navzoče zborovalce v upanju, da pride oživljajoča pomlad tudi v naše vrste ter nas zbudi k živahnejšemu življenju.

Izmed dopisov je omeniti onega radi slovenskega poslovnega jezika pri uradnih kon-

ferencah in v zadevi odškodnine za spisovanje šol. matice. Izprožila se je tudi misel postaviti slovensko učiteljsko zavetišče na jugu.

Tov. Rosina je podaval o Stanku Vrazu. Predavanje je imelo sledeče točke: a) Stanko Vrazovo življenje in njegova dela, b) Ilirska doba, c) Vraz-uskok, d) Vraz pri Hrvatih in Slovencih, e) Vrazova slavnost na njegovem rojstnem domu leta 1880., f) „Bog i Petar“, učna slika za slovenske ljudske šole.

O zadnjem glavnem zborovanju „Zveze slov. učit. in učiteljic na Štajerskem“ v Celju je poročal delegat tovariš Porekar. Ko je poročevalec naznanil, da je bil izvoljen naš predsednik predsednikom „Zveze“ narede navzoči čestitno ovacijo tov. Rajšpu kot zvezinemu predsedniku in trdnem prepričanju, da bo vodil „Zvezo“ in ji predsedoval po svojih znanih zmoglostih in močeh z vso vnemo nevstrahljivo in uspešno, kakor se je tov. podpredsednik izrazil.

Prihodnje zborovanje se vrši v Vuzmetincih v četrtek, dne 7. julija t. l.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je zborovalo 17. maja v ptujski okoliški šoli ob prav dobri udeležbi. Saj pa je bil tudi prelep dan, in katerega tovariša in tovarišice ni krasi maj privabil k zborovanju, tega najbrž tudi pozneje ne bomo več dobili v svojo sredino. Prav dobra udeležba je bila — sem rekel — z ozirom na prejšnja zborovanja, toda bila bi lahko boljša z ozirom na število članov našega društva, še boljša pa z ozirom na število vsega učiteljskega našega okraja.

Zborovanje se je pričelo ob 10. dop. — Gotovo si niso nekateri tov. in tovarišice na vabilu te številke dobro ogledali, sicer ne bi prepozno dohajali. Po običajnem pozdravu gostov, novega udele. Regine Gobčeve in vseh navzočih, smo razpravljali najprej o internih društvenih zadevah. Živahna debata se je razvila v zadevi poslovnega jezika pri uradnih konferencah in pri drugem poslovanju sploh. Tozadevno naziranje društva bo preciziral naš predsednik ob priliki sestanka društvenih predsednikov 22. tm. v Celju. — Še živahnejšo debato so zbudila načela, po katerih naj se ravnamo pri sestavi referata: „Času primerna revizija lj. š. učnih načrtov.“ Ta načela je sprejel stalni konf. odbor, ne ozirajoč se na naše šolske razmere in potrebe. Končno se je pa tudi tukaj doseglo sporazumljenje. Pri reviziji učnih načrtov nam ne bo dotično navodilo merodajno, marveč bomo upoštevali potrebo vzgoje kmetijskega narajanja. Zaradi tega bomo vrstili med sedanje predmete tudi še čebelorejo, gospodinjstvo in narodno gospodarstvo. Pri določitvi števila ur za nemščino se je poudarjalo, da je potrebno splošno število 26 tedenskih ur, kar je le za nemške šole merodajno, zvišati na 28. oz. 30. Sami si tedaj nalagamo več dela vzlic temu, da smo slabše plačani kot nemški tovariši. — Ko se je še končno enoglasno sprejel nasvet, prirediti meseca junija poučni izlet v Podlehnik, je vabil predsednik navzoče, da prijavijo predavanja, ker le od njih je odvisno skorajšnje zborovanje; zahvalil se je tudi za tako številno udeležbo ter zaključil zborovanje ob pol 1. pop.

Na snidenje tedaj v Podlehniku!

Istra.

Slovensko učiteljsko društvo v Istri ima svoj redni občni zbor v četrtek, 2. junija t. l., ob 10. uri zjutraj v Ricmanjih. Poleg običajnih točk po § 23. pravil bo na dnevnem redu tudi Josipa Bertoka predavanje in definitivno urejanje znanih zakonskih načrtov.

Ker se ne pošlje na to zborovanje posebnih vabil, prosi odbor, da se vzame to na znanje ter da se izvoli vsakdo zglasti za obed pri tov. Kr. Bogatcu v Ricmanjih.

Srednješolski vestnik.

**** Zrelostni izpiti na gimnaziji in realki v Gorici.** Pismeni izpiti na gimnaziji se prične 6. junija. Ustni zrelostni izpiti se bodo vršili od 30. junija do 5. julija pod predsedstvom realnega ravnatelja pl. Slopa. Na realki bodo ustni zrelostni izpiti od 6. do 9. julija pod predsedstvom šol. svetnika Hendrycha.

**** Avstrijske gimnazijalke.** Gimnazije s pravico javnosti obiskuje sedaj 95.867 oseb. Med temi jih je 2689 ženskega spola, in sicer 1669 Poljakinj, 582 Čehinj in 438 Nemk. Ali nobene Slovenke?

Književnost in umetnost.

Popotnik ima v 5. letošnji številki to-le vsebino: 1. Avgustin Požegar: Svobodna beseda o svobodni metodi. — 2. I. Polak: Ali so otroci zanesljive priče? — 3. Dr. K. Ozwald: Kulturno socialni drobiž iz tujine. — 4. Fr. A. Jerovšek: Blaž Matek. — 5. Dr. Jos. Tominec: Kako pišimo krajinjska lastna imena? — 6. Književna poročila: Ocene. — Novosti. — 7. Razgled: Jezikovni drobiž. — Časopisni vpogled. — Pedagoški paberki. — Šolske in učiteljske vesti. — Više-

šolski vestnik. — Šolstvo v tujini. — Razne vesti. — Mala poročila.

Naša Bodočnost objavlja v 5. številki letošnjega letnika to-le vsebino: 1. Primož Trubar. — 2. St. Ilj. — 3. Halleyeva zvezda repatica. — 4. Živali na potu. — 5. Vestnik za sokolski naraščaj. — 6. Listek.

Izšel je 7. in 8. zvezek „Prokleta“, romana, ki ga je po Emileu Bichebourgu in Vacanu poslovenil tov. Janko Leban. S tem je delo dokončalo. Zamude je kriv spor med založnikom in tiskarjem; zato se ta skupni zvezek (7. in 8.) ni tiskal več v Kranju nego v Ljubljani. Ta zvezek ima mnogo manj tiskovnih pogrškov kakor prejšnji. Roman, ki broji 622 strani, dobi zaradi svoje zanimivosti gotovo mnogo čitateljev, posebno med ženskim nežnim spolom.

Založnik — Viljem Požgaj v Kranju — naznanja na zadnji strani:

„**Prokleta**“ je izšla v 8. zvezkih pod sledečimi naslovi: 1. Prokleta. 2. Volčji ubijalec prijet. 3. Na pokopališču v Tremcourtu. 4. Skrivnost starega Mardochea. 5.—6. Ugrabljeni grofič. 7.—8. V kamenolomu.

Roman ima štiri slike, ki jih je izdelal slikar Smrekar.

Nadalje javlja g. založnik: Roman „Prokleta“ se dobi lahko skupaj vezan v eno knjigo v krasne izvirne platnice v trobarvotisku ter stane vezava po K 3; dobi se tudi bolj prosta, a trpežna vezava po K 2; cela knjiga skupaj z lično vezavo stane K 7-80, same izvirne platnice stanejo K 1-50, za poštnino 10 vinarjev več.

Založnik končno naznanja:

„**Ljudmila**“, krasen roman je v tisku, prestava Janka Leban. Roman izide v enem zvezku ter stane K 1-20.

Politiški pregled.

*** Nove zahteve za vojsko in mornarico.** Pri skupnih ministrskih konferencah so razpravljali o zahtevi vojne uprave, da se proračun za vojsko in mornarico zviša za 300 do 400 milijonov kron! Srečna Avstrija!

*** V proračunskem odseku** je posl. Ploj poudarjal potrebo, da se zgradi sistematična cestna mreža v Istri ter se napravijo rezervarji, da se preskrbi prebivalstvo z vodo. — Govoril je tudi o vprašanju ustanovitve strokovnih šol na jugu države; o potrebi šol za kamoseško in zidarsko, pletarsko obrt ter stavil resolucijo za ustanovitev državnih obrtnih šol s slovenskim učnim jezikom v Trstu in Mariborski okolici.

*** Italijanska fakulteta** se ustanovi baje za gotovo na Dunaju in ne v Trstu, ker so tudi diplomatski krogi uvideli, da Trst iz patriotskih, naučnih in narodnih ozirov ni primerno mesto za laško univerzo.

*** Volilna reforma na Hrvaškem.**

Zbornica je nadaljevala debato o volilni reformi. K § 4. (pasivna volilna pravica) je bilo vloženi več izpreminjevalnih predlogov, med temi predlog posl. Kisa, da se da pasivna volilna pravica tudi javnim notarjem. — Posl. Supilo se je pridružil temu predlogu ter ga razširil v toliko, naj bi se podelilo pasivno volilno pravico tudi srednješkolskim in ljudskim učiteljem. — Posl. Horvat se je pridružil obema predlogoma in se je izrekel za podelitev volilne pravice tudi pravosodnim uradnikom. — Posl. Ogrizović se je izjavil za to, da se pridrži pasivno volilno pravico srednješkolskih in ljudskih učiteljev. — Tako je bila dovršena generalna debata in je bil načrt sprejet v podlago za podrobno debato. Zanj je glasovala vsa koalicija, medtem ko so pristali Mile Starčevića glasovali proti. Frankorci so bili odsotni. To je značilno, ako se pomisli, da so poprej bljuvali žveplo in ogenj in napovedovali pravo križarsko vojno proti predloženi volilni reformi. Generalna debata se je vršila v nenavadnem hitrem tempu in je trajala samo tri dni. Sedaj se vrši podrobna debata, ki menda tudi ne bo zahtevala mnogo časa, čim je boj za princip izvojevan. Novi volilni red sicer ne pomenja popolnega demokratiziranja volilne pravice, oziroma uvedanja splošne in enake volilne pravice, ker ostane tudi nadalje volilni cenuz — četudi v znižani meri — in stara razdelitev okrajev. Pač pa bo volilna pravica znatno razširjena. Medtem, ko doslej nista volila še ne dva odstotka prebivalstva, bo imelo po reformi volilno pravico 8 odstotkov, torej po priliki štirikrat toliko nego prej. Po starem volilnem redu je bilo okoli 50 tisoč volilcev, med temi skoraj polovica uradnikov, ki jih je vsaka vlada doslej izrabljala v svoje svrhe in jih pritiskala, da so glasovali zanjo. Tako je vsak hrvaški režim mogel v pravem pomenu besede delati volitve. Odslej to ne bo več tako lahko in v tem je velik napredek. Narastek glasov pripade neuradnikom in sploh neodvisnim ljudem. Po pravici torej pozdravljamo tudi mi to reformo kakor prvi korak k splošni in enaki volilni pravici, korak po poti do resnično ustavne življenja v Hrvaški.

*** Stadler in frančiškani.** Sarsjeviski nadškof dr. Stadler se mudi sedaj v Rimu, kjer toži frančiškane ter zahteva, da se jih odstrani iz njegove dieceze. Kakor znano, je med frančiškani in dr. Stadlerjem veliko nasprotstvo, a ne morda iz verskih, temveč iz političnih razlogov. Dr. Stadler tira namreč dosledno klerikalno politiko, dočim stoje fran-

čiškani na hrvaškem narodnem stališču. Ker dosedaj niso dali frančiškani še nikakega povoda, da bi se postopalo proti njim na podlagi kanoničnega prava, se gotovo tudi dr. Stadlerju ne posreči, da dožene svoj namen.

*** Rusija** plačuje za vojaštvo in policijo na leto nad 1 milijardo rubljev, t. j. 2500 milijonov kron, kar znaša nad 54 odstotkov vseh državnih dohodkov. Če pomislimo, da mora Rusija odplačevati poleg tega še na leto 400 milijonov rubljev, t. j. 28 odstotkov vseh dohodkov, za državne dolgove, si lahko izračuna vsak preprost računar, koliko ostane za prosvetne namene.

Obrambni vestnik.

*** Jaklič — Krek — Hočevar.** Dne 19. t. m. je zborovala v Zatičini Dolenjska podružnica „Slomškove Zveze.“ Nadzornik Stiasny, ki je bil tu slovesno krščen za pristnega Slomškara, je porabil celo svojo uradno oblast, da ni to zborovanje ostalo brez zborovalcev. — O tem zborovanju čitamo v „Slovencu“ z dne 21. t. m. tudi to-le: In celo naši poslanci na Dunaju so se nas spominjali in nam poslali brzojavko, ki je kaj ugajala: „Besnenje nasprotnikov naj vas ne plaši! Taki so bili vedno. Surovo psovanje, podlo denuncianstvo je njihovo bojno orožje. Naj lajajo za plotom, ugrizniti tako več ne morejo nikogar. Iskreno vas pozdravljajo Jaklič, Krek, Hočevar.“ — Primerjati koga z lajajočim psom za plotom — to seveda ni sirovo psovanje, in klerikalne ovadbe pri deželnem šolskem svetu tudi niso podlo denuncianstvo, ampak to oboje je tisto bojno orožje, ki priganja breznačajne in slabotne v Slomškovo Zvezo. — „Lajajoči pes za plotom!“ — To je tako imenitno rečeno, to je tako duhovito, tako karakteristično, da Slomškari kar usta odpirajo. Ko bi brzojavka Jaklič — Krek — Hočevar postavila lajajočega psa namesto za plot rajše za podroto peč — to bi šele bilo duhovito, to bi šele kaj ugajalo! No, bo pa drugič drugače, saj še ni vseh dni konec! Ampak bodi tako ali drugače, eno je gotovo: Pedagog Jaklič, filozof in demokrat Krek, elegantni advokat Hočevar — s primernim spoštovanjem naj bodo izrečena tudi vaša imena vselej, kadar nam bo govoriti o razširjevalcih klerikalne olike!

*** Trseglavu ni dala žilicamirru,** dokler se ni pričel zadnji čas po „Slovencu“ zopet zaletavati v učiteljsvo. Zdaj se izpodtakne ob tem, zdaj ob onem, tako na primer so zdaj „brezverci“, „Ferrerovci“, „Freisinci“, potem „liberalni učitelji“, „Tovariševci“, „Barcelonci“, „framasoni“ itd. Pripravljen ima kar cel besednjak. Zdaj mu ni všeč narodnost, potem zopet izobrazba i. t. d. Ima pač še mnogo požnih želj. — Želimo mu dober tek, če mu le Slomškari dobro plačajo, ker opravlja njihov posel. Saj sami so nevešči vsake polemike, kar so pokazali njih prvaki, ljubljanski „krščanski“ tovariši, ob priliki, ko so izkušali po „Slovencu“ blatiti svoje napredne ljubljanske kolege, a so s tem nesmrtno blamirali „Slovenčovo uredništvo.“ Tedaj je uredništvo spoznalo te tiče, ter jim odvzelo besedo, ker je precej opasno, da bi nosili gret svoje maslo na solnce potom „Slovenca“. Poverilo je sekiro in referat nad učiteljsvom Trseglavu. Priznamo g. Trseglavu, da je bolj sposoben in nadarjen za to delo kakor so Slomškari, ker zna prav imenitno vsako stvar uporabiti in zaviti. — Basta!

*** Učitelji proti C. M. D.** — Nihče ne more danes utajiti zaslug, ki jih ima C. M. D. za obrambo Slovencev posebno na šolskem polju. Delo, ki ga izvršuje, mora respektirati vsakdo, ki trezno gleda nje delovanje in ga more podpirati. Zaslupiti se da le oni, ki tega dela v svoji narodni malomarnosti ne zasleduje, ga zaradi svoje omejenosti ne pojmuje ali ga v svojem fanatizmu noče pojmovati. Ne bomo tega raziskovali dalje, konstatujemo le dejstvo, da so se tudi nekateri učitelji dali zaslepiti in so stopili v bojno vrsto proti Družbi. Med pozdravi „Straži“, katere tendenca je očitno, proti „Cirilmetodarska“ — Trseglavov izraz! — Čitamo tudi to-le: „Ljubljana. Ljubljansko krščansko misleče učiteljsvo, ki se zaradi pouka ne more udeležiti zborovanja, Vas vse iskreno pozdravlja, se strinja z vsemi Vašimi sklepi in hoče po svoji moči sodelovati v izvršitve istih.“ — V Ljubljani dne 11. maja 1910. — Janko Nep. Jeglič, K. Javoršek, Jos. Cepuder, A. Pirc, Adolf Sadar, Pavel Gorjup, M. Janežič, F. Zupan, Jan. Smrekar, Ign. Labernik, K. Simon, M. Serc, Marg. Oundrč, Fr. Zemmel.“ Ne komentujemo gorjupega krščanskega mišljenja, da se nam ne očita pristranosti tudi pri tem vprašanju, pripomnimo pa, da zgodovina vestno piše vse pojave izdajstva, da zaznamuje le dejstva brez vzroka in nagiba ter s tem izreka tudi svojo obsodbo. Tudi nepomusko gorjupo krščansko mišljenje dobi svojega sodnika! Le vsi od nas, ki niste z nami, da bo prej dokončan proces — čiščenja!

**Zahajajte samo v lokale,
kjer imajo na razpolago
naš list!**
